

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора
завідувачки кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Приказюк Наталії Валентинівни

на дисертаційну роботу Шпомера Андрія Миколайовича на тему:
«Розвиток інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ в
Україні»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
галузі знань 07 Управління та адміністрування

1. Актуальність теми дослідження

Сучасний розвиток економіки України супроводжується необхідністю активізації інвестиційних процесів, удосконалення системи фінансового посередництва та підвищення стійкості фінансового ринку. За таких умов особливої актуальності набуває дослідження інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ, які відіграють важливу роль у забезпеченні руху фінансових ресурсів, формуванні інвестиційного потенціалу держави та стимулюванні економічного розвитку.

Важливе місце серед учасників небанківського фінансового сектору займають страхові компанії, інститути спільного інвестування, недержавні пенсійні фонди, кредитні спілки, лізингові та факторингові компанії. Їх діяльність сприяє диверсифікації джерел фінансування, розширенню можливостей залучення капіталу та підвищенню доступності фінансових ресурсів для суб'єктів господарювання.

Особливого значення зазначена проблематика набуває в умовах європейської інтеграції України та адаптації національної фінансової системи до міжнародних стандартів. Для України актуальними залишаються питання удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності небанківських

фінансових установ, підвищення прозорості їх функціонування та забезпечення належного захисту прав інвесторів.

Суттєве значення розвиток небанківського фінансового сектору має у процесах післявоєнного відновлення економіки України. Реалізація інфраструктурних проєктів, підтримка бізнесу та залучення інвестицій потребують ефективних механізмів акумулювання й використання фінансових ресурсів, у яких небанківські фінансові установи можуть відігравати важливу роль.

Отже, необхідність розвитку інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ, удосконалення механізмів їх державного регулювання та підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів зумовлює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження Шпомера Андрія Миколайовича.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконувалася відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри фінансів, банківської справи та страхування Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Стратегічні детермінанти розвитку ринку фінансових послуг в умовах цифровізації національної економіки» (номер державної реєстрації 0123U104317), де дисертантом оцінено значущість інституційного забезпечення у створенні сприятливих умов для формування інвестиційного потенціалу НФУ; «Формування інноваційно-інвестиційних засад сталого розвитку суб'єктів підприємництва в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0121U113249), у межах якої здобувачем визначено роль держави в розвитку НФУ, у створенні сприятливих умов функціонування для всіх суб'єктів фінансового ринку з метою активізації процесів залучення та накопичення фінансових ресурсів для задоволення попиту на інвестиції з боку суб'єктів господарювання; «Розробка механізму фінансування інноваційного відновлення стратегічно важливих секторів економіки України у післявоєнний період» (номер державної реєстрації 0123U104318), у межах якої автором розглянуто роль небанківських фінансових установ у мобілізації капіталу для

забезпечення інвестиційними ресурсами виробничих підприємств у період післявоєнного відновлення.

3. Ступінь обґрунтованості наукових результатів, висновків дослідження

Представлена до захисту дисертаційна робота Шпомера А. М. є ґрунтовною та оригінальною науковою працею. Наведені в дисертації наукові результати та висновки мають достатньо високий ступінь обґрунтованості, що обумовлено систематизацією значної кількості наукових праць з питань інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ. Методологічною основою дисертаційного дослідження виступають фундаментальні положення економічної і фінансової теорії з питань розвитку ринків капіталу і фінансових послуг, викладені в наукових працях вітчизняних та закордонних учених. Виконання поставленого наукового завдання здійснено на достатньо високому рівні.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку, Національного банку України, Державної служби статистики України, звітність небанківських фінансових установ, а також публікації у спеціальних виданнях, експертні оцінки, ресурси мережі Інтернет, що відображають соціально-економічну ситуацію на ринку капіталів та по Україні загалом.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених наукових результатів дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх наукової новизни, обґрунтованості та відповідності дисертаційної роботи Шпомера А. М. спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

4. Достовірність наукових положень, висновків дослідження

Рівень достовірності наукових положень і висновків, сформульованих у дисертаційному дослідженні, є достатнім і обґрунтованим. У роботі здійснено

комплексний аналіз інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ в Україні, використано статистичні та аналітичні матеріали, враховано наукові напрацювання вітчизняних і зарубіжних дослідників. Висновки дисертаційної роботи, що розкривають теоретико-методологічні засади, механізми та пріоритетні напрями розвитку інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ в Україні на основі удосконалення підходів до формування й оцінки їх інвестиційного потенціалу, державного регулювання та фінансово-інституційного забезпечення функціонування НФУ в умовах макроекономічної нестабільності, євроінтеграційних процесів і післявоєнного відновлення економіки, доведено до рівня практичних рекомендацій.

Практичне значення результатів підтверджується впровадженням у діяльність:

- ПрАТ «СК «ВУСО» сегментації споживачів фінансових послуг для визначення цільових ринків з метою здійснення цілеспрямованої реклами, що сприятиме залученню клієнтів та підвищенню якості їх обслуговування (№ 33 від 01.04.2026);

- ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» фінансово-інституційного механізму формування інвестиційного потенціалу установи для нарощування інвестиційних можливостей реалізації інвестиційних проєктів з метою розширення ринку та масштабування бізнесу (№ 083/58 від 10.04.2026);

- ТОВ «ЕКСІМЛІЗИНГ» науково-практичного підходу до формування сумарного інвестиційного потенціалу з метою підвищення інвестиційної спроможності реалізації проєктів на інвестиційному ринку України та рекомендації щодо сегментації споживачів фінансових послуг для визначення цільових ринків з метою здійснення цілеспрямованої реклами, що сприятиме залученню клієнтів та підвищенню якості їх обслуговування (№ 233 від 01.05.2026).

5. Наукова новизна результатів дослідження

Науково-прикладна спрямованість дисертаційного дослідження обумовлена визначеною метою – поглибленням теоретико-методичних положень та розробкою практичних рекомендацій щодо розвитку інвестиційної

діяльності небанківських фінансових установ в Україні для сприяння економічного зростання національної економіки. Зазначена мета реалізована в повному обсязі, а отримані результати містять ознаки наукової новизни та практичної значущості.

У дисертаційному дослідженні вперше запропоновано фінансово-інституційний механізм формування інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ, який включає фінансову складову, спрямовану на залучення та акумуляцію фінансових ресурсів, як основу формування зазначеного потенціалу, та інституційну, що забезпечує можливості їх ефективного використання в умовах існуючого інфраструктурного середовища фінансового ринку (п.п. 3.2 С. 160-167).

Серед наукових результатів дисертаційної роботи варто відзначити удосконалення наукового підходу до управління процесом формування фінансових ресурсів небанківських фінансових установ як базової складової інвестиційного потенціалу (п.п. 1.3, С. 78-84).

На схвальну оцінку заслуговує науково-практичний підхід до процесу формування сумарного інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ та алгоритм його оцінки (п.п. 3.3, С. 173-184).

Важливим здобутком автора є запропонована концепція державного регулювання діяльності небанківських фінансових установ, яка визначає суб'єктів, що реалізують функції державного регулювання, форми і методи регулювання, а також відповідні інструменти, які спрямовані на об'єкти державного регулювання, що сприяє розвитку інституційного середовища фінансового ринку (п.п. 3.2, С. 155-158).

Дисертантом розширено понятійно-категоріальний апарат теорії інвестування та фінансового посередництва в частині уточнення змісту поняття «інвестиційна діяльність небанківських фінансових установ» та поглиблення змісту поняття «інвестиційний потенціал небанківських фінансових установ» (п.п. 1.2, С. 57; п.п. 1.3, С. 70).

Науковий інтерес становить розроблений автором науково-практичний підхід до визначення стратегій формування інвестиційного потенціалу

небанківських фінансових установ на основі аналізу матриці співвідношень величин впливу факторів мікро- і макросередовища, що дозволяє залежно від таких співвідношень визначити певні зони загроз та розробити заходи протидії їхньому негативному впливу на процес формування інвестиційного потенціалу та на інвестиційну спроможність зазначених установ (п.п. 1.3, С. 73-75).

У дисертаційній роботі набули подальшого розвитку методичні підходи до оцінки впливу макроекономічних факторів на формування активів небанківських фінансових установ на базі застосування програми Microsoft Excel з використанням інструменту «Data Analysis» та функції «Regression», що дозволило виявити специфіку реакції активів окремих сегментів зазначених установ на зміну макроекономічних умов та уточнити роль окремих факторів у формуванні їхнього інвестиційного потенціалу (п.п. 2.2, С. 120-124; С. 127-128).

Заслужують уваги розроблені автором пропозиції щодо нарощування обсягів фінансових надходжень та інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ шляхом активізації процесу залучення фінансових ресурсів потенційних споживачів небанківських фінансових послуг на основі їх сегментації за відповідними релевантними для них критеріями (доступності, цільового використання коштів, спрощеності процедур), що дозволяє на базі визначення цільових аудиторій, здійснювати цілеспрямовану рекламу відповідних фінансових послуг, спрямованих на визначену категорію споживачів. Це сприятиме підвищенню активності небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг та розвитку їхньої інвестиційної діяльності (п.п. 2.3, С. 140).

6. Повнота викладу матеріалу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Основні результати наукового дослідження автором опубліковано у 14 наукових працях, з них: 1 стаття в іноземному науковому виданні (Web of Science); 7 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 6 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 7,6 друк. арк.; особисто автору належить –

3,75 друк. арк. Ознайомлення зі змістом наукових праць свідчить про повноту відображення в них основних положень та результатів дисертації.

7. Зауваження та дискусійні положення дисертації

Поряд з позитивною оцінкою дослідження, слід звернути увагу на певні зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. На с. 36 дисертації мова йде про підходи до визначення поняття «небанківська фінансова установа», але не зрозуміло чи наведене формулювання зазначеного поняття є авторським, чи просто узагальнені існуючі.

2. На рис. 1.11 (с. 71 дисертації) представлена схема складових інвестиційного потенціалу НФУ, де ресурсна складова зазначеного потенціалу охоплює фінансові, організаційні, інформаційні, кадрові та ресурси фінансового менеджменту. Доцільно було б додати до цих ресурсів ще і інноваційні, що актуалізуються в процесі впровадження цифрових технологій в сфері надання фінансових послуг.

3. Статистичні дані для дослідження стану та динаміки розвитку інвестиційної діяльності НФУ (розділ 2 дисертації) обмежуються 2024 роком. Доцільно було б мати для повноти аналізу дані за 2025 рік.

4. На рис. 1.13 (с. 73 дисертації) в залежності від співвідношення величин негативного впливу факторів макро- і мікросередовища виявлені зони їх негативного впливу, що відбивається на стратегії формування інвестиційного потенціалу НФУ. Але на рисунку слід скорегувати назву: «зона переважної дії факторів макросередовища» на «умови переважного впливу факторів макросередовища» і так само для мікросередовища, що більш коректно відображає ситуацію на інвестиційному ринку.

5. На рис. 2.26 (с. 140 дисертації) представлена укрупнена сегментація споживачів фінансових послуг НФУ. Проте деякі сегменти потребують свого уточнення стосовно послуг окремих небанківських фінансових установ. Наприклад, домогосподарства, як сегмент ринку фінансових послуг, може користуватись послугами фінансових компаній, ломбардів і т. ін.

6. В дисертації на с.148-149 наведена значна кількість чинників, які негативно впливають на умови функціонування НФУ. Доцільно було б їх ранжувати за значущістю впливу або визначити найбільш важливі для розробки відповідних заходів щодо їх усунення або мінімізації їх негативного впливу.

Проте висловлені зауваження в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження.

8. Дотримання принципів академічної доброчесності

Матеріали дисертаційної роботи не містять несанкціонованих текстових запозичень без належного посилання на відповідні джерела. Дисертація та наукові публікації здобувача підготовлені з дотриманням вимог академічної доброчесності та принципів наукової етики.

9. Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Шпомера Андрія Миколайовича на тему «Розвиток інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ в Україні» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати. Дисертаційне дослідження за змістом відповідає обраній темі та вимогам, передбаченим наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

10. Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Шпомера Андрія Миколайовича на тему «Розвиток інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ в Україні» є завершеним та самостійним науковим дослідженням, має наукову новизну та практичну цінність. Зміст дисертаційної роботи відповідає меті та завданням

дослідження, отримано нові обґрунтовані наукові результати роботи.

Дисертаційна робота відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Шпомер Андрій Миколайович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний опонент:
доктор економічних наук,
професор, завідувачка кафедри
страхування, банківської справи та
ризик-менеджменту
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Наталія ПРИКАЗЮК

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР УНІВЕРСИТЕТУ
КАРАУЛЬНА

